

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE JAANUAR 2025

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
16.01.2025	1-21-7384/240	<p>Välisriigist saadud tõendi kasutamine kriminaalmenetluses</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium käsitles asjas nr 1-21-7384 välisriigis kogutud tõendite kasutamise põhimõtteid ja leidis, et Ameerika Ühendriikidelt õigusabitaotluse vastusena saadud suhtlusrakenduse ANOM sõnumite kasutamine kriminaalmenetluses on kooskõlas KrMS §-ga 65.</p> <p>Kolleegium märkis, et § 65 lg 1 eesmärk on avada Eesti kriminaalmenetlus teistest õigussüsteemidest pärit tõenditele. Sätte kohaldamisel pole Eesti kohus pädev hindama, kas välisriik järgis tõendi kogumisel seal kehtivat õigust. Lähtutakse eeldusest, et välisriigist saadud tõend koguti selle riigi seaduse kohaselt. <i>Seaduslikkuse eeldus</i> kehtib eeskätt riikide suhtes, kellega Eesti Vabariik on sõlminud välislepingu. Nimetatud põhimõttest on alust irduda, kui on üheselt tuvastatud (nt kohtuotsusega), et välisriigi tõend koguti selle riigi õigust eirates.</p> <p>Kolleegium selgitas, et iga kriminaalmenetlusõiguse norm pole käsitatav Eesti kriminaalmenetluse põhimõttena KrMS § 65 tähenduses. Tegemist on printsiipidega, millel baseerub kriminaalmenetluse toimimine ja mille puudumisel muutuks kogu selle põhistruktuur. Sellisteks põhimõteteks on eelkõige piinamise, õigusvastase vägivalda kasutamise, inimväärikuse alandamise, au ja väärikuse riivamise, elu ja tervise ohustamise keelud ning enese mittesüstamise privileeg. Seega ei tähenda § 65 lg 1 kontekstis kriminaalmenetluse põhimõtetele vastavuse hindamine kontrollimist, kas menetlustoimingu tegemisel järgiti Eesti kriminaalmenetluse seadustiku sätteid.</p> <p>Konkureerivad arvamused:</p> <p>1-21-7384/241 1-21-7384/242</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.01.2025	1-21-7780/262	<p>Välisriigist saadud tõendi kasutamine kriminaalmenetluses</p> <p>Asjas 1-21-7780 asus Riigikohtu kriminaalkolleegium seisukohale, et Riigikohtu 16. jaanuari 2025. a otsuses kriminaalasjas nr 1-21-7384 märgitud põhjustel (p-d 20–37) eksis</p>

		<p>ringkonnakohus, kui leidis, et ANOM-i tõendid ei ole KrMS § 65 lg 1 kohaselt lubatavad, ja jättis need seetõttu tõendikogumist välja.</p> <p>Samuti osutas kolleegium, et olukorras, kus prokuratuur on süüdistusest osaliselt loobunud ei saa ringkonnakohus nimetatud osas KrMS § 274 lg 1 alusel kriminaalmenetlust lõpetada. Ringkonnakohtul tulnuks süüdistusest loobumine lahendada ja isik, osas milles süüdistusest loobuti, õigeks mõista.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
16.01.2025	1-23-5620/89	<p>Lapse vastu toimepandud seksuaalse enesemääramise vastane kuritegu</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas kriminaalasjas nr 1-23-5620 varasemaid seisukohti alaealise kannatanu ütluste hindamise ning tema vastu toimepandud seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude kvalifitseerimise kohta.</p> <p>Kolleegium selgitas, et lapse vastu toimepandud seksuaalkuriteo vältimatuks eeltingimuseks ei ole alati pikaajaline usaldussuhe, kannatanu võib olla ka võõras või juhututtav. Eluline usutavus on ütluste usaldusväärsuse hindamise üks kriteerium, mitte iseseisev tõend.</p> <p>Kolleegium juhtis tähelepanu, et kohtusse kutsumata jäetud alaealisele võib vajaduse korral esitada konkreetseid lisaküsimusi, kuid seejuures tuleb arvestada lapse parimate huvidega. Isegi, kui süüküsimuse lahendamiseks kaaluka asjaolu täpsustamiseks pidanuks kannatanut juba kohtueelses menetluses uuesti küsitlema, ei riku kohus omal algatusel kannatanu küsitlemata jätmisel menetlusõigust.</p> <p>Ülekuulamise protokoll ja selle salvestise vastuolo korral tuleb sarnaselt kohtuistung protokolliga lähtuda ülekuulamise salvestisest.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
16.01.2025	2-22-16547/42	<p>Õigusjärglus ettevõtte ülemineku korral</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas tsiviilasjas nr 2-22-16547 tehtud otsuses ettevõtte üleminekuga seonduvat. Kolleegium kordas esmalt üle seisukoha, et ettevõtte üleminek on eriline üldõigusjärgluse juhtum, kus enne üleminekut tekkinud kohustuste täitmise eest vastutavad solidaarselt nii ettevõtte üleandja kui ka omandaja (vt RKTko 22.11.2011, 3-2-1-113-11, p 47).</p> <p>Kolleegium rõhutas, et kui ettevõtte üleminek toimub pärast esialgse hagi esitamist õiguseellase (s.o ettevõtte üleandja) vastu või pärast menetlust lõpetava kohtulahendi tegemist ja jõustumist, välistab õiguseellase suhtes tehtud kohtulahend TsMS § 428 lg 1 p 2 ja § 460 lg 1 järgi samal alusel sama nõudega õigusjärglase (s.o ettevõtte omandaja) vastu kohtusse pöördumise võimaluse. Seda ka juhul, kui õigusjärglane ja -eellane on solidaarvõlgnikud (vt VÕS § 183 lg 1).</p> <p>Isegi kui ettevõtte üleminek on toimunud enne esialgse hagi esitamist, ei välista see ettevõtte üleandja vastutust, kuid hageja peab sundtäidetavate lahendite saamiseks esitama eraldiseisvad sooritusnõuded nii ettevõtte üleandja kui ka omandaja vastu (vt ka RKTkm 10.07.2023, 2-22-359/30, p 14).</p>

		Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
17.01.2025	2-23-12908/28	<p>Lennuettevõtja kohustus võtta kõik vajalikud meetmed vältimaks reisijate hilinemist tänu erakorralistele asjaoludele</p> <p>Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse 261/2004 art 5 lg 3 kohaselt ei ole tegutsev lennuettevõtja kohustatud määruse art 7 järgi maksma reisijale hüvitist, kui ta suudab tõendada, et tühistamise põhjustasid erakorralised asjaolud, mida ei oleks suudetud vältida isegi siis, kui oleks võetud kõik vajalikud meetmed. Seda sätet tuleb tõlgendada nii, et „kõik vajalikud meetmed“ ei hõlma üksnes meetmeid lennu tühistamise vältimiseks, vaid ka meetmeid reisijatele lennu tühistamisest tulenevate tagajärgede leevendamiseks. Euroopa Kohtu selgituse järgi eeldab lennuettevõtjalt nõutav hoolsus, mis võimaldab tal vabaneda hüvitise maksmise kohustusest, kõigi tema käsutuses olevate vahendite rakendamist, tagamaks teekonna muutmine mõistlikult, rahuldavatel tingimustel ja esimesel võimalusel, mille hulka kuulub ka see, et otsitakse teisi otse- või vahemaandumisega lende, mida võivad teostada teised lennuettevõtjad, kes kas kuuluvad või ei kuulu samasse lennundusallianssi, ja mis saabuvad varem kui asjaomase lennuettevõtja järgmine lend (EKO 11.06.2020, C-74/19, p 59).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.01.2025	2-23-12244/57	<p>Abikaasade ühisvara jagamine võlausaldaja nõudel</p> <p>Võlausaldajal on õigus nõuda abikaasade ühisvara jagamist TMS § 14 lg 2 alusel. TMS § 14 lg 2 kohaldamise neljas eeldus (võlgnikuks olev ühisomanik saaks ise nõuda ühisvara jagamist) on täidetud ka juhul, kui võlausaldaja soovib jagada ühisvara hulgas olevat kohustust, kuid selle kohustuse täitmist saab välissuhtes nõuda vaid ühelt abikaasalt, sest võlausaldaja ei ole soovinud oma nõuet teise abikaasa suhtes maksma panna, andes temale negatiivse konstitutiivse võlatunnistuse.</p> <p>Võlausaldaja nõudest loobumine mõne solidaarvõlgniku suhtes ei mõjuta solidaarvõlgnike vastutust võlausaldaja kohustuse täitmise eest solidaarvõlgnike omavahelises suhtes. Kui võlausaldaja on täielikult või osaliselt loobunud nõudest mõne solidaarvõlgniku vastu, peavad teised solidaarvõlgnikud kohustuse täitma täies ulatuses (VÕS § 66 lg 1) ja teistel võlgnikel on tagasinõudeõigus solidaarkohustusest vabastatud võlgniku vastu osas, mis langeb sellele võlgnikule solidaarvõlgnike omavahelises suhtes (VÕS § 69 lg 3) (RKTKo 20.06.2006, 3-2-1-64-06, p 17).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.01.2025	2-24-6287/14	<p>Kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse vaidlustamine</p> <p>Sissenõudja vaidlustas kohtutäituri otsust, mis on tehtud võlgniku kaebuse kohta kohtutäituri tegevuse peale. Kolleegium selgitas sellisel juhul on TMS § 218 lg 1 esimese lause järgi menetlusosalisel õigus esitada maakohtule kaebus. Menetlusosaliseks tuleb TMS § 218 mõttes pidada kõiki täitemenetluse osalisi, mitte vaid kohtutäiturile kaebuse esitanud isikut.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.01.2025	3-21-2712/28	<p>Tegevteenistujatele kehtestatud kaudne vaktsineerimismäär</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium ei näinud otsuses nr 3-21-2712/28 põhjust muuta oma varasemat seisukohti samataolistes asjades, leides et ka tegevteenistujatele Kaitseväge juhataja siseaktiga kehtestatud kaudne vaktsineerimismäär kui tööohutusmäär ja selle aluseks olevad normid olid proportsionaalsed eesmärkide saavutamiseks. Need teenisid ülekaalukat avalikku huvi: riigi tuumikfunktsiooni lakkamatut tagamist ning inimeste elude ja tervise kaitset. Kolleegium selgitas veel kord, et Kaitseväge juhataja siseakti rakendamisel tuli vaktsineerimismäärade täitmata jätmise korral enne teenistuja suhtes õigusliku tagajärje valikut teostada kaalutusõigust ja seda juhul, kui esinesid erakordsed asjaolud või kui käskkirja andmise aluseks olnud olukord oli muutunud. Vaidlusaluses kohtuasjas ei nähtunud kolleegiumile, et Kaitseväge oleks kaebaja suhtes vaktsineerimismäärade rakendamisel teinud kaalumistvigu.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.01.2025	5-24-25/17	<p>Ajutise kalapüügikitsenduse põhiseaduspärasus</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium selgitas lahendis nr 5-24-25/17, et ajutisi püügikitsendusi saab kehtestada vaid teaduslikult põhjendatud vajadusel, mille olemasolul võib seatav püügipiirang olla ka aastaringne. KPS § 11 lg-tes 1 ja 2 sisalduva volitusnormi kontekstis eristab ajutisi piiranguid määramata ajaks kehtestatud piirangutest nende lõplikkus, mitte kestus.</p> <p>Elu- ja looduskeskkonna säästmiskohustusega kaasnev hoolsuskohustus nõuab igapähe, et ta teeks enne kalapüügiga alustamist endale selgeks looduskeskkonna kaitseks kehtestatud nõuded, mis temale kohalduvad. Kohapealse tähistuse puudumine ei muuda püügikeeldu põhiseadusvastaseks.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.01.2025	5-24-28/22	<p>Kohtukaebemääruse piirangu põhiseaduspärasus</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium selgitas otsuses nr 5-24-28/22, et kohtusse pöördumise õiguse täielik välistamine olukorras, kus isiku põhiõigus võib olla riivatud, on isiku kohtukaebemääruse tõsine riive, mis nõuab väga kaalukaid põhjuseid. Kohtumenetluse ökonomia on küll kaalukas väärtus, kuid nii intensiivset kaebajate kohtukaebemääruse piirangut ei ole võimalik õigustada üksnes riigi raha kokkuhoiu vajadusega. Kui isik on viibinud viisamenetluse ajal Eestis, on kohtukaebemääruse piiramine põhiseadusvastane sõltumata sellest, millise viisa andmisest keeldumist vaidlustatakse.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

31.01.2025	5-24-26/18	<p>Regulatsioon, mille kohaselt ei ole isikutel võimalik saada samaaegselt toitjakaotuspensioni ning töövõimetoetust, on põhiseaduspärane</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis töövõimetoetuse seaduse (TVTS) § 12 lõike 4 põhiseadusvastaseks tunnistamata.</p> <p>Nimetatud TVTS sätte põhiseaduspärasuse küsimus kerkis haldusastast, milles halduskohus leidis, et olukord, kus isikule ei ole võimalik samaaegselt maksta toitjakaotuspensioni ning töövõimetoetust, on vastuolus PS § 12 lõikega 1 ning § 28 lõikega 2.</p> <p>Kolleegium leidis, et vaidlusaluse sätte kooskõla põhiseadusega on võimalik hinnata üksnes PS § 12 lõikest 1 tuleneva võrdsuspõhiõiguse seisukohalt, kuivõrd halduskohtu tuvastatud asjaolud ei võimalda anda hinnangut sätte kooskõla PS § 28 lõikega 2. Seda põhjusel, et tuvastatud asjaolud ei võimaldanud järeldada, et kaebajale makstav toitjakaotuspensioni kui asendussissetuleku suurus jääb allapoole minimaalselt nõutavast.</p> <p>Võrdlusgruppidega vaadeldi ühelt poolt 16- kuni 21-aastaseid vähenenud töövõimega isikuid, kes saavad toitjakaotuspensioni (kaebaja grupp) ning teiselt poolt 16- kuni 21-aastaseid vähenenud töövõimega isikuid, kellele makstakse elatisabi (võrdlusgrupp). Kolleegium leidis, et ebavõrdne kohtlemine ei ole meelevaldne. Erinevalt elatisabist jääb kogu toitjakaotuspensioni kulu riigi kanda. Kolleegium rõhutas, et põhiseadus ei nõua seadusandjalt isikute täieliku faktilise võrdsuse loomist, samuti ei nõua põhiseadus töövõimetoetuse maksmist haridust omandavale alaealisele. Ebavõrdse kohtlemise riive intensiivsust vähendab kolleegiumi hinnangul muu hulgas asjaolu, et vaidlusalune säte võimaldab isikutel valida, kas neile makstakse toitjakaotuspensioni või töövõimetoetust.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
31.01.2025	5-24-30/16	<p>Veterinaarravimite müügilubade erialane hindamine ning haldamine ei ole samastatavad</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas tervise- ja tööministri 5. juuli 2022. a määruse nr 55 § 7 lõige 5 ja § 8 lõige 3 olid kuni 16. veebruarini 2024 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus olevaks. Seevastu ravimiseaduse (RavS) § 77 lõige 22 ning tervise- ja tööministri 5. juuli 2022. a määruse nr 55 § 7 lõige 5 ja § 8 lõige 3 alates 17. veebruarist 2024 kehtinud redaktsiooni jättis kolleegium asjassepuutumata tõttu põhiseadusvastaseks tunnistamata.</p> <p>Kolleegiumi hinnangul tuli määruse nr 55 5. juulist 2022 kuni 16. veebruarini 2024 kehtinud redaktsiooni § 7 lõikest 5 tulenevat veterinaarravimi müügiloo haldamise aastatasu käsitada lõivuna PS § 113 tähenduses. Kolleegium toonitas, et PS §-st 113 tulenevalt on avalik-õiguslike rahaliste kohustuste delegeerimine üldjuhul lubatud üksnes siis, kui kõik avalik-õigusliku rahalise kohustuse elemendid on kindlaks määratud seaduses.</p> <p>Kolleegium leidis, et RavS § 77 lõikest 2 ega lõikest 3 kuni 24. detsembrini 2023 redaktsioonist ei tulenenud ministrile volitust kehtestada määrusega veterinaarravimite müügilubade haldamise aastatasu. Seda põhjusel, et veterinaarravimite müügilubade haldamine ning RavS-is nimetatud erialane hindamine ei ole samastatavad, kuivõrd Raviamet teeb nende tegevuste raames erinevaid toiminguid.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>